

Rechtsvergelijkende & Nederlandse blik op kinderparticipatie

Prof. Wendy Schrama
UCERF Utrecht University
w.m.schrama@uu.nl

17 december 2021 Staten-Generaal inzake
de procespositie van de minderjarige

Overeenkomsten en trends

- Duidelijke trend: kinderpacticatie krijgt meer aandacht
- Met name stapsgewijze ontwikkeling en gefragmenteerd per type participatie en type procedure in nationale jurisdicties
- Er is geen uniforme terminologie en concepten

Directe participatie

- In alle 17 jurisdicties en in de internationale instrumenten bestaat het directe horen van een kind door de rechter (ook in NL)
- Dit is afhankelijk van leeftijd en rijpheid van het kind. Implementatie verschilt van land tot land: volledig open rijpheidsnorm; open met presumptie van rijpheid; leeftijdsgrenzen met optie voor jongere kinderen (NL: 12 jaar, evt. jonger)
- In de praktijk: grote verscheidenheid in het daadwerkelijk horen van kinderen (in NL: onbekend)
- Andere directe participatie: brief aan de rechtbank; het horen van een kind als getuige in een familierechtprocedure; horen van kinderen met andere autoriteiten die beslissingen nemen (niet in NL)

Vertegenwoordiging

- Twee vormen: vertegenwoordiging van de mening en wensen van het kind of het belang/welzijn van het kind (NL) of een combinatie
- Verscheidenheid in type vertegenwoordiging: jurist, familie van het kind of een psycholoog (NL: jurist of psycholoog)
- Verscheidenheid in de benoeming door de rechter van: een open norm of de rechter een vertegenwoordiger benoemd tot normen als er een belangenconflict is (NL: verplicht bij afstamming, en optie bij conflict)

Indirecte vertegenwoordiging

- Er zijn 9 jurisdicties met deze optie: dit is een rapport waarin de mening van het kind is opgenomen (NL niet)
- Verscheidenheid in kwalificatie van deze participatie in nationale jurisdicties: van indirecte participatie, directe participatie, vertegenwoordiging of überhaupt niet als participatie.
- In 6 van de 9 jurisdicties zijn hiervoor geen leeftijds- of rijpheidseisen

Status als partij en initieerrecht

- Kinderen hebben geen status als partij en geen recht om procedures te starten; vertegenwoordiging door ouders in het juridisch domein (NL ook zo)
- Wat vaker voorkomt is dat kinderen wel een recht hebben om specifieke procedures te starten afhankelijk van rijpheids- en leeftijdseisen (NL sommige onderwerpen).

Informatie en feedback aan kinderen

- Voor de procedure over het participatierecht: verschillende methodes: met een brief (NL), direct via een contactpersoon, via de ouders.
- Informatie over de beslissing: diversiteit: via de rechter (mondeling of schriftelijk), door de benoemde vertegenwoordiger; de persoon die het kind indirect gehoord heeft of de ouders (NL)

Het Nederlandse recht

- Direct hoorrecht voor kinderen vanaf 12 jaar, jongere kinderen mogelijk mits ...
- Vertegenwoordiging bij zaken over verzorging en opvoeding of het vermogen door een bijzondere curator, maar alleen bij belangenconflict kind-ouders
- Vertegenwoordiging in afstammingszaken door een bijzondere curator die verplicht door de rechter benoemd wordt
- Sommige procedures veto van het kind, toestemming of initieerrecht. Voor meeste procedures geen (in)formele rechtsingang
- Informele rechtsingang in zaken over eenhoofdig gezag, zorg- en omgangsregeling

Nederlandse recht

- Evaluatie Nederlands recht in: Bruning e.a., Kind in proces, <https://repository.wodc.nl/handle/20.500.12832/2431>
- Meer zicht op kinderparticipatie in de praktijk nodig door empirisch onderzoek
- Meer consistentie nodig in de verschillende participatievormen en procedures
- Betere kindvriendelijke informatie nodig voor kinderen voor, tijdens en na procedures
- Meer oog voor verschillen tussen kinderen (special needs, jonge leeftijd, minderheden)
- Meer mogelijkheden tot invloed voor kinderen, bijv. formele rechtsingang voor kinderen in procedures die hen aangaan?

Dank voor uw aandacht!